

Novopacko

Kraj zkamenělých stromů, leží v prostoru rozčleněném údolímí a táhlými hřbety. Návštěvníky zaujme krevelově zbarvenou půdou, tvary kopců, které v sobě skrývají pohádkové poklady drahých kamenů a zkamenělých zbytků rostlin a stromů. Jde o místo svěbytné, jakoby zahleděné do sebe, ale zároveň s krásnými výhledy do kraje i na nedaleké Krkonoše. To se odráží i v duchovním světě, plném tajemství a záhad – je to kraj umělců, blouznivců, podivníků i spiritistů. Jádrem oblasti je město Nová Paka, o kterém existuje zmínka již z roku 1357. Po dlouhá staletí byly jeho osudy spojeny s historií hradu Kumburk, protože bylo poddanským městem Kumburského panství. Na počátku bylo majetkem rodu Vartenberků. Následoval rod Krušínů, z nichž nejvýznamnější byl asi Hynek Krušina z Kumburku, velký stoupenec husitů. V dalších bouřlivých časech se v držení panství vystřídal také Berkov z Dubé, Smitčiči i páni ze Šternberka. Oblast byla jistým způsobem svérázná i v lidové architektuře. Dodnes se zde dochovala řada roubených lidových staveb. V 19. století se na Novopacku rozvíjí i dopravní infrastruktura – Stará Paka se stala důležitou železniční křižovatkou.

Tipy na cyklovýlety a pěší výlety na Novopacku najdete na www.cesky-raj.info

Infocentrum Nová Paka, F. F. Procházky 70, 509 01 Nová Paka
tel.: +420 493 721 943, e-mail: klenotnice@muzeum.cz, www.novopacko.cz, www.muzeum.cz

Městské informační centrum Jičín
+420 493 534 390
mic@jicin.org
www.jicin.cz, www.kzmj.cz

Sezónní informační středisko na hoře Tábore
+420 739 568 347
info@kislomnice.cz
www.kislomnice.cz

KIS Lomnice nad Popelkou
+420 481 673 107
info@kislomnice.cz, www.kislomnice.cz

BRADA (B1–C1) – vrch se skrovnými zbytky hradu. V r. 1866 zde měla jedno z dělostřeleckých postavení rakouská armáda bránící Prusům v přístupu k Jičínu. Na vrcholu je kříž a sochy sv. Petra a sv. Pavla, patronů této bitvy. Z téže doby pochází i kamenný kříž věnovaný obětím této války, umístěný vedle barokní dřevěné hranolovité zvonice, vzniklé v závěru 13. stol. spolu s raně gotickým kostelem. Nedaleko je volně přístupná Rumcajsova jeskyně, věnovaná památce nejznámějšího pohádkového hrdiny. Kolem vede Rumcajsova stezka, pro rodiny s dětmi je tu Cipiskův okruh.

BRADLEČ (B2) – hrad položený na dvou čedičových vrcholech poskytoval výbornou obranu před útočníky. Zachovaly se zbytky tří stěn věže a fragmenty zdí a obrysy budov.

ČEŘOVKA (C1) – výšina na severním okraji Jičína. Vyhliďková věž Milohládka z r. 1843, dnes zarostlá. Tudiž z ní dnes není tak velký rozhled.

HŘÍDELEC (C3–C4) – v obci je kamenný krucifix z r. 1820 a pomník ve tvaru zlomeného křídla letadla (havarovalo tu v únoru 1945 po náletu na Drážďany). Pozdně empírový kostel sv. Jiří z r. 1840, postavený na místě staršího. Na V straně obce leží Horka – vyhaslá sopka, ze které se v 19. stol. těžil šterk. Těžbou bazanitu zde vznikly komíny a štoly. Kámen z aragonitu se dostal až do Národního muzea. Lokalita je přírodní památkou (s názvem Hřídelečská hůra).

HVĚZDA (A3) – někdejší melafyrový lom na šterk a lomový kámen. Ten obsahoval krystalické odrůdy křemene (záhněda, ametyst, křišťál), dále kalcit, krystaly barytu a nejvíce pak achátové mandle. Z tohoto lomu pochází i geoda o průměru 80 cm, umístěná v novopacké Klenotnici.

JIČÍN (C1) – Albrecht z Valdštejna z něj učinil centrum svého panství, město si dodnes zachovalo historický ráz (městská památková rezervace) a je rovněž součástí evropsky ojedinělé barokní krajinné kompozice. Historické centrum tvoří náměstí lemované podloubím. Řada historických památek, barokní zámek (dnes muzeum), kostel sv. Jakuba Většího, oblíbené vyhlídkové místo Valdická brána. Ze židovských památek je třeba jmenovat rekonstruovanou synagogu a židovský hřbitov. Děti mají město spojeno s pohádkovou postavou loupežníka Rumcajse – navštívit lze Rumcajsovu ševcovnu či expozici Rumcajsův svět Radka Pilaře. Na severním okraji Čerovka – výšina s vyhlídkovou věží Milohládkou, dnes zarostlá. Tudiž z ní dnes není tak velký rozhled. Rekonstruované koupaliště Kníže.

JINOLICKÉ RYBNÍKY (B1) – skupina tří rybníků severovýchodně od Prachovských skal. **Oborský rybník** (11,4 ha) má travnatou pláž a písčité dno. Koupání umožňuje také rybník **Němeček** (5,2 ha). U obou rybníků jsou veřejná tábořiště, autokempy, chatové osady, převlékárny, sprchy, stánky s občerstvením, možnost parkování. Nejmenší z rybníků je **rybník Vražda** (2,1 ha), který je vyhlášen přírodní památkou.

KARLOV (A3) – řadová ves v kopcovitém terénu, jejíž podoba, utvářená po staletí s charakteristickými prvky zástavby, nebyla podstatně narušena. Je vesnicou památkovou rezervací s cennými objekty lidové architektury (zejména čp. 14, 24, 29 a 35).

KOZINEC (A4) – rozhledna (z r. 2009) na kopci Kozinec u Vidochova s výhledy z výšky 33 metrů na Krkonoše a Český ráj.

KUMBURK (B2) – počátkem 14. stol. postavili páni z Vartenberka na homolovitém kopci u Nové Paky hrad. Jeho původní podoba není známa. Na severovýchodní straně je zbytek hradby, která obíhala celé jádro. Dělostřelecké opevnění je příkladem aktivní obrany z doby okolo pol. 15. stol. Ve válcové věži byla podle pověsti vězněna Eliška Smitřická. Od r. 1621 patřil Kumburk Albrechtovi z Valdštejna. Po jeho zavraždění se zde střídali majitelé a po roce 1658 byl Kumburk pobořen. Dnes se o jeho zachování snaží Sdružení pro záchranu hradu Kumburk, které vybudovalo i vyhlídkovou plošinu s nevšedním výhledem na Krkonoše i Český ráj. Pamětní deska návštěvy K. H. Máchy. Rozhled severním směrem je i od rozcestí pod Kumburkem.

LÁZNĚ BĚLOHRAD (C4) – slatinné lázně se 120letou tradicí léčby poruch pohybového ústrojí, novorenesanční budova Lázeňského hotelu (z r. 1894), která sloužila i jako radnice. **Kostel sv. Jana** na vrchu Zvičina (chata). Rodiště spisovatele K. V. Raise (naučná stezka). V okolí řada staveb lidové architektury podkrkonošského typu.

LEVÍN (B3) – nad Levínskou Olešnicí stával hrad Levín. Byl založen po r. 1304. Zpustl po r. 1421, když majitelé hrad opustili. Z hradu zbyly valy, příkopy a stavební materiál roztroušený po lese.

LIDOVÁ ARCHITEKTURA NOVOPACKA – oblast Novopacka je bohatá na zachovalé objekty lidové architektury, povětšinou roubené stavby podkrkonošského typu, ale i drobných sakrálních památek, někdy značně umělecké úrovně (zejména v obcích a osadách Bradlečská Lhota, Brdo, Česká Proseč, Dřevčice, Krnsko, Karlov, Kyje, Radim, Syřenov, Úbislavice, Újezdec, Vidochovo, Zboží atd.).

LOMNIC NAD POPELKOU (A1) – leží na předělu mezi Českým rájem a Podkrkonoším. Typické stavby lidové architektury (památková rezervace **Karlovy** – roubené domy s bohatě zdobenými lomenicemi, dřevěná zvonice). V 16. stol. se ve městě rozvíjela plátenická výroba, počátkem 19. stol. započala výroba proslulých lomnických sucharů a oplatek. Řada památek (novogotická radnice, pomník Mistra Jana Husa, barokní kašna, morový sloup, **barokní kostel sv. Mikuláše z Bari**, nově restaurovaný barokní zámek z 18. stol.). V **Městském muzeu a galerii** expozice národopisu, lidového umění, technologie zpracování lnu a expozice vývoje bydlení a bytové kultury. Město s tradicí turistiky a lyžařského sportu – lyžařský areál V Popelkách se skokanskými můstky, pokročilými umělou hmotou a keramickou nájezdovou stopou, s **vyhlídkovým ochozem na můstku K-70**, v okolí v zimě upravované běžecké tratě (Lomnická lyžařská magistrála) i dva lyžařské vleky.

NAUČNÁ STEZKA 1866 BITVA U JIČINA (C1) je věnována bitvě, která se zde odehrála 29. 6. 1866. Vede po nejvýznamnějších památkách na tuto bitvu. Na 22 zastaveních informuje o příčinách, průběhu a následcích prusko-rakouské války. Nad obcí Kbelnice se nalézá vojenský hřbitov vojáků padlých v této bitvě, uprostřed se secesní budovou **ossaria** (místo s přenesenými pozůstatky).

NOVÁ PAKA (B3) – město je centrem oblasti ležící na předělu Českého ráje a Krkonoš, osobitě krevelově zbarvenou půdou. Území, vymezené hrady Kumburk, Pecka, zaniklým Levínem a lokalitou Na Zámkách, je rozčleněno údolímí a táhlými hřbety, které v sobě skrývají poklady drahých kamenů, zkamenělých zbytků rostlin a stromů. Město patřilo Kumburskému panství. Jde o místo svěbytné – kraj umělců, blouznivců i spiritistů. Historii oblasti představuje expozice **Městského muzea** umístěná v **Suchardově domě**, v **Klenotnici drahých kamenů** je pak možné se seznámit s jejími přírodními zajímavostmi. Najdete zde především unikátní expozici geologického vývoje, expozici drahých kamenů a expozici spiritismu. Hlavními pamětihodnostmi jsou kromě lidové architektury (čp. 161 a další) i **Paulánský klášter s kostelem Nanebevzetí Panny Marie** – významná barokní stavba, bývalé poutní místo, **kostel sv. Mikuláše** na náměstí (první zpráva o kostele pochází z r. 1357, přestavěn v r. 1872 do novogotického slohu), na náměstí Mariánský sloup z r. 1716 a kašna z r. 1814, také **dřevěný řecko-katolický kostel** přemístěný v r. 1930 z tehdejší Zakarpatské Ukrajiny. Zajímavá je expozice o vývoji automobilů v **Autogalerii V.I.T.V.A.R.** Z Nové Paky vede ke zříceninám hradů Kumburk a Bradleč „**Máchova stezka**“. Sezónní **i**.

NOVÁ VES NAD POPELKOU (A2) – v obci je 11 památkově chráněných objektů, které jsou dílem zdejších tesařských mistrů. V horní části vsi jsou vpravo chalupy čp. 163 z r. 1851 se čtyřpásovou lomenicí, čp. 30, čp. 226 (z r. 1851 – na svahu těsně pod tratí), čp. 189 (z r. 1826 – dále od silnice) a vlevo čp. 50 (z r. 1852) se čtyřpásovou lomenicí s 24 poli – patrně nejkrásnější na Lomnicku. Kousek za ní je kostel sv. Prokopa (jako gotický připomínán již v r. 1362, barokně přestavěn 1769, na bočním mariánském oltáři je pozdně gotická socha Madony s Jezulátkem z počátku 16. stol.). V dolní části vsi jsou další pozoruhodné chalupy, nejprve vpravo čp. 128 z r. 1834 se špýcharem z r. 1819 (dále od silnice na menším svahu za čp. 129 s pavlačí již z r. 1792) a pak vlevo vesměs u silnice čp. 87, čp. 95 (s kabřincem), čp. 100 (z r. 1887), čp. 102 (z r. 1832) a čp. 205 (s pavlačí, z r. 1831).

PECKA (B4) – **zřícenina hradu** ze 14. stol. nad stejnojmenným městysem. První písemná zmínka o hradu je z roku 1322. Jako jeho majitel je uváděn Budijov z Pecky. Hrad sloužil původně k ochraně zemské hranice a zlatých dolů u obce Stupná. Od konce 15. století usilovali majitelé hradu o další rozšiřování obytných částí – nejdřív v gotickém stylu, od druhé poloviny 16. století, za Škopků z Bílých Otradovic byla postupně realizována celková renesanční přestavba. Úpravou interiéru ji na začátku 17. století završil Kryštof Harant z Polčic a Bezdružic. Na místě dřívějšího strohého hradu vzniklo krásné panské sídlo se čtyřmi obytnými paláci. Dnes prohlídková trasa zahrnuje interiérové místnosti, expozice o historii hradu a životě a díle nejznámějšího majitele Pecky – Kryštofa Haranta z Polčic a Bezdružic.

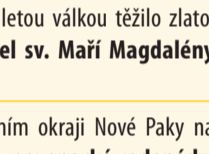
STARÁ PAKA (A3–B3) – leží v údolí říčky Rokytky na rozhraní Českého ráje a Podkrkonoší. Obec je na jednom konci propojena s Novou Pakou a na druhém sousedí s Roškopovem. V obci se dochovala řada roubených domů s vyřezávanými štíty z 19. stol., nejvýznamnější stavbou je citlivě restaurovaná budova staré školy. Železniční křižovatka, nedaleko **Iom Hvězda** s nalezištěm polodrahokamů.

STUDEŇANY (C2) – v obci stojí mnoho krásných dřevěných staveb lidové architektury. Od roku 1997 je v obci vyhlášena vesnická památková zóna. Zdejší dřevěné roubenky s vyřezávanými štíty a stavebními prvky z pískovce jsou typickou ukázkou lidové architektury Jičínka.

STUPNÁ (B4) – v údolí potoka Zlatnice se před třicetiletou válkou těžilo zlato. Roubené chalupy podkrkonošského typu. Barokní **kostel sv. Maří Magdalény** z r. 1719. Rozhled směr Kumburk, Pecka, Zvičina.

SÝKORNICE (B4) – chráněné lesní území při východním okraji Nové Paky na svazích nad Vrchovinou, Stupnou a Štikovem. Součástí tzv. **novopacké vodopády**, většinu roku však chudé na vodu. **Naučná stezka** (4 km, 5 zastavení).

TÁBOR (B1) – původně Chlum, dnešní pojmenování vzniklo podle táborů lidu v husitské době. Na místě původní gotické kaple stojí **barokní kostel Proměnění Páně** z období protireformace. Tábor byl kdysi cílem procesí – v severním úbočí vede od studánky **Křížovka křížová cesta** se 14 cihlovými zastaveními s litinovými reliéfy. První dřevěná rozhledna byla na vrcholu vystavěna lomnickým okrašlovacím spolkem již v r. 1888, na cihlovou byla přestavěna v r. 1911. Dnes je tu nově zrekonstruovaná turistická chata s **rozhlednou**, z ní lze přehlednout čtvrtinu země a napočítat na 50 chrámových věží a 12 rozhleden. Sezónní **i**.

VALDŠTEJNSKÁ LODŽIE A LIBOSAD (C1) – dvě části mimořádného experimentu **Valdštejnovo krajinné kompozice** z první třetiny 17. stol. Osově založená zahrada s oborou, budovy čestného dvora, **lodžie** – salla terrena. Druhou osou je **stromořadí s 1000 lípami**, spojující město, lodžii a Libosad s **kartuziánským klášterem ve Valdčích**, určeným za místo panovníkova posledního odpočinku. Koncem 19. stol. byl park necitlivě přetát železniční tratí. Dnes je chráněným územím. Naučná stezka nabízí informace o flóře a fauně tohoto areálu. V lipové aleji je zřízena „planetární stezka“ – názorný model sluneční soustavy – kamenné bloky s bronzovými disky znázorňujícími planety rozmístěné ve stejných vzájemných vztazích jako ve vesmíru. (Po dobu revitalizace lipové aleje jsou kamenné bloky dočasně umístěny v Čestném dvoře).

ZEBÍN (C1) – výrazný čedičový kužel (rozhled, chráněná přírodní památka) s barokní **kapličkou sv. Maří Magdalény**. Na úpatí vrchu stojí kostelík ze 14. století se dřevěnou zvonici.

ŽELEZNICE (B1–C1) – osada vznikla při staré zemské Hradecké cestě. Archeologické nálezy dokládají prehistorické železářství. Po velkém požáru r. 1826 byla Železnice obnovena v klasicistním stylu. Empírový urbanistický celek je městskou památkovou zónou. **Městské Vlastivědné muzeum** s národopisnými a archeologickými sbírkami a s expozicí kupeckého krámu s původním zařízením. Ukázkou bydlení prostých lidí je roubená chalupa z r. 1789. Expozice obrazů F. Kavána. Na okraji města lze navštívit funkční **Prášilův mlýn**. Na blízkém vrchu Železný (370 m n. m.) stával strážní hrad, široký rozhled po jičínské kotlině.

Vydalo Sdružení Český ráj v roce 2012.
Sdružení Český ráj, Antonína Dvořáka 335, 511 01 Turnov, +420 481 540 253, info@cesky-raj.info, www.cesky-raj.info
Text: S. Říman, Foto: archiv Sdružení Český ráj a archiv partnerů, Výroba: Geoprint, s. r. o.
Mapa: Kartografie PRAHA, a. s.

